

DISPUTATIO SOLENNIS

De

PRÆDESTI-
NATIONE FI-
LIORUM DEI:

Quam, Dei adjuvante gratia,

PRAESIDE

JACOBO MARTINI, SS.

Theologiae Doctore &

Professore Publico,

Pro summo in Theologia gradu consequendo,

propugnabit

M. SEBASTIANUS STARGKIUS

Greussen-Thuringus, Ecclesiastes

Laussigensis,

In Auditorio Theologico die 7. Junii horis matu-

tinis & pomeridianis.

WITTEBERGÆ,

Typis JOHANNIS GORMANNI,

ANNO M. DC. XXVII.

theol. evang.

gm.
292,25

**GENEROSO, NOBILISSIMO, ET
MAGNIFICO VIRO,**

Dn. CASPARI à Schönberg /

in Pulsnitz & Gürick /

Secretioris Consilii in Aula Electorali

Saxonica

DIRECTORI

Gravissimo,

Et supremi Appellationum Judicij

PRÆSIDI,

Domino & Patrono suo submissè colendo,

Nec non

Magnifico, Amplissimo ac Consultissimo Viro

Dn. JOHANNI STRAUCHIO

J. U. D. celeberrimo, Serenissimo Electori

Saxoniae Consiliario Aulico

dignissimo,

Domino suo Affini ac Promotori maximopere

honorando

hanc disputat. solennem in suorum

studiorum promotionem

dicat,

consecrat

M. Sebastianus Starck.

Sächsische
Landesbibliothek
Dresden

I.
Praedestinationis doctrinam longè difficilissimam, quippe judiciorum divinatorum abyssum profundissimam pandentem; rationis & iudicii humani acumine scrutari volens, idem faciet, quod, qui candens ferrum non forcipe, sed digitis atrectare satagat.

2. Quòd si enim, Philosopho teste, ut vespertilionum oculi ad lucem meridianam, sic se habet intellectus noster ad ea, quæ sunt omnium in natura manifestissima: quantò magis hisce divinatorum consiliorum capeffendis adytis, is occæcatus sit necesse est, ut minimè percipere queat, quæ sunt Spiritus Dei
Arist. l. 2. Metaph. cap. 1. 1. Cor. 2. v. 14.

3. Quid? quòd ipse Apostolus Paulus, vas illud divinæ electionis (*Act. 9. 15.*) mysterium hoc paulò altius expendens, in exclamationem penè insolitam erumpat: *O profunditas divitiarum sapientia & scientia Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & impervestigabiles viae eius, Rom. 11. 33.*

4. Hinc nonnulli ex Patribus moti, timidiusculè ac parcè admodum de Prædestinationis hoc Article egerunt, & quidam nostræ ætatis Theologi satius esse meliusque judicarunt tacere, quam in Ecclesia & Scholis de re, multis, spinosis, difficilimis & insolubilibus quæstionibus intricata, multa non sine insigni periculo & scandalo auditorum & discentium movere & proponere.

5. Verum enim vero etiamsi multa in hac vita sint maneatq; abscondita, quorum cognitio plenaria & perfectior in alteram vitam reservatur meritò; proindeq; in obscuris illis Patrum antiquorum modestia circumspectioq; non vituperanda, sed laudanda est: propterea vero ab hujus cum primis doctrinae

sobria investigatione & tractatione planè abstinere velle, ma-
taologicum potius, quàm Theologicum videtur; cum vix ullus
Articulus detur alius, cuius frequentior in scripturis injiciatur
mentio, & instituatur tractatio, ut in progressu videbitur.

6. Quemadmodum igitur, ut præclare D. Ambrosius in-
quit, *quæ Deus occulta esse voluit, non sunt scrutanda: ita, quæ mani-
festa fecit, non sunt neganda, ne in illis curiosi illius, in istis vero dam-
nabiliter inveniamur ingrati.*

7. Consiliorum quidem Dei sublimitatem Apostolicum
pectus hic devotè & humiliter veneratur, & in iis Dei sapien-
tiam humanæ rationi imperscrutabilè prædicat, amplificat &
majorem in modum extollit: hoc ipso verò, quod hæc præde-
stinationis doctrina in sacris literis non satis explicata sit, illum
significare & docere velle, vel etiam Stoicum istud figmentum
de prædestinationis & reprobationis absolutæ decreto simpli-
ci, quo Deum quosdam ad æternam damnationem projecisse
& ad perpetuum interitum condidisse aliqui impiè scribunt,
confirmare, impium figmentum est.

8. Quandoquidem hæc ejus admirationis est causa, quod
Deus (ut rectè explicat Aegid. Hunnius) pro sua admiranda sa-
pientia, nunc hos nunc illos vocat & illuminat: quod rejectis
Judæis Gentiles olim incredulos præter omnem humanam ex-
pectationem ad Evangelii gratiam convertit: quod item Ju-
dæos, per incredulitatem abjectos, rursus supra & præter spem
humanam inferere, atque hoc modo suæ gratiæ exempla, ut &
severitatis judicia mirabiliter ostendere & exercere novit &
solet.

9. Ut ergò rationi, extra scripturam vaganti, obscurissima
est hæc doctrina; ita sacras literas, (quippe in quibus nihil est
prætermisum, quod salutis, proindeque Electionis nostræ ne-
gotium spectat: quin potius, Apostolo teste, revelatum sit o-
mne consilium Dei, *1. Cor. 14. 26.*) debita diligentia & pia devo-
tione scrutanti, non potest non esse clara, perspicua, certa.

10. Intra cancellos ergò & limites verbi divini quandò
nos continemus, utiliter bonaque cum conscientia in æternæ
præde-

prædestinationis mysterio inquirendo, scrutando, explicandoq; nos versari posse rati, ad rem ipsam, quod Deus bene veritat, accedimus,

11. Deus cum ante mundi hujus constitutionem videret hominem seductum iri & in æternam damnationem ruiturum; Creationem propterea ejus intermittere noluit, sed tantæ calamitatis misertus, & amore suo erga genus humanum motus, de redimenda ejus & reducenda salute consilium iniit: nempe ita dilexit mundum, ut filium suum unigenitum in carnem mittere nobisq; dare decreverit, ac in plenitudine quoque temporis miserit, ut omnis qui crederet, haberet vitam æternam *Job. 3. v. 16.* Quod paternum & clementissimum Dei consilium in Ecclesia vocatur Electio sive Prædestinatio: Græcè *προορισμός.*

12. Cujus considerandum prius nomen, tum res ipsa.

13. Nomen quod spectat, initio tenendum, quod in doctrina hac planè *Συνώνυμα* sint, eandemq; latitudinem obtineant, Prædestinatio & Electio: quod etiam utrumque secundum tot literas & syllabas habeatur, itemque quoad sensum indifferenter usurpetur in scripturis *Rom. 8. 30. Quos prædestinavit, hos & vocavit. Eph. 1. 5. Qui prædestinavit nos, ut adoptaret in filios per Iesum Christum in sese juxta beneplacitum voluntatis sue Matth. 20. 28. Multi sunt vocati, pauci verò electi. Eph. 1. 4. Quemadmodum elegit nos in ipso antequam jacerentur fundamenta mundi. 2 Thess. 2. 13. Deus elegit nos ab initio in salutem in sanctificatione Spiritus & in fide veritatis.*

14. Nugas itaque rugantur, qui Prædestinationem quidem ab æterno factam esse; Electionem verò in tempore demùm fieri contendunt: cum Scriptura nullibi distinctionem hanc agnoscat: sed unam eandemque sive Prædestinationem sive Electionem ad salutem, eamq; ab æterno factam, nobis dilucidè proponat, ut ex locis allegatis satis liquet.

15. Caterum & hoc observandum est, quòd Prædestinatio adhuc alia in scripturis habeat nomina. Interdum enim vocatur *κρίσις ἐξ ὀχλῶν Liber*: ut *Daniel. 12. v. 1. Salvabitur populus tuus*

omnis, qui inventus fuerit, scriptus in LIBRO. Interdum Liber Dei dicitur, Exod 32. v. 32. *Aut dimitte ei hanc noxam, aut dele me de LIBRO tuo, quem scripsisti.* Interdum LIBER viventium & cum justis scribi denominatur, Psal. 69. v. 29. *Deleantur de LIBRO viventium & cum justis non scribantur.* Interdum Liber vitæ appellatur Rom. 9. v. 10. 11. Phil. 4. v. 3. *Quorum nomina scripta sunt in LIBRO vitæ.*

16. Tandem & hoc minimè negligendum est, quòd Prædestinatio à Præscientia & Providentia in hoc articulo diligenter sit distinguenda.

17. A Præscientia quidem: Nam tametsi Prædestinatio non sit sine præscientia, ut infra pluribus videbimus; nequaquam tamen hæc cum illa est confundenda.

18. Præscientia enim ut se ad universa extendit; sic rerum præcitarum non causam continet; sed earundem simplicem duntaxat ac nudam notitiam complectitur. Quandoquidem atrocissima quævis pessimorum hominum scelera præscit Deus, vel potius extra temporis considerationem scit & novit; minimè tamen hæc ipsius notitia sive visio illorum est causa.

19. Prædestinatio vero tantum circa hominum salvandorum curam occupata, causæ rationem obtinet: quæ salutem nostram, & quæ ad eam pertinent, procurat, efficit, juvat, promovet.

lib. 2. Orth. Fide cap. 30
20. Etiam si enim, ut Damascenus loquitur, *πάντα ᾧ θεῷ γνωστά* & *πάντα ᾧ θεῷ προορισθέντα*: omnia quidem præscit Deus, non tamen omnia prædestinat. Et Augustinus lib. 1. de prædest. sanct. c. 10. & Fulgent. lib. 1. ad Monimum dicunt: *Prædestinatio est, quæ sine præscientia non potest esse: potest autem esse sine Prædestinatione præscientia.*

21. A Providentia distinguitur Prædestinatio, ut pars à toto vel species à genere. Hæc enim res creatas omnes; illa tantum homines, eosq; finaliter credentes, respicit.

22. Habent ergò vocabula illa, *Prædestinatio*, *Providentia* & *Præscientia* ingenium illorum, quæ Philosophis dicuntur *τὸ ἐνός*; quorum ea est natura & conditio, ut supremo posito, ponan-

ponantur & inferiora reliqua omnia; non contra. Sic Præ-
destinatione posita, ponatur necesse est & Providentia aliqua
& Præscientia: vice verò versa non item. Hactenus de nomine
Prædestinationis.

23. Sequitur nunc res ipsa explicanda. Ubi primum con-
siderandum, unde illa sit petenda? Denique tractatio ipsa insti-
tuenda.

24. Prius quod spectat, sciendum, quod doctrina hæc non
ex Lege sit sumenda, ut per quam est tantum agnitio peccati,
Rom. 3. v. 20. & iram operatur Rom. 4. v. 15.

25. Sed neque ex rationis iudicio petenda, quippe quæ, ut
in spiritualibus omnibus; sic etiã in hoc arcano, cæca est, nec
quicquam intelligit: Proinde contra manifestum Dei verbum,
absolutum quoddam decretum de quorundam, sine ulla pror-
sus determinatione consideratorum, perpetua salute sibi fin-
git, quos salvari, & vel tandem converti omnino sit necesse,
cæteris, qui non absolute ita electi sunt, à Dei gratia, sine ulla
conditione simplicissime reiectis & reprobatis.

26. Sed ex solius Evangelii verbo revelato integra hæc
Prædestinationis doctrina est haurienda & discenda: In illo e-
nim solo Deus omne consilium suum de salute nostra per λόγον
& interpretem Filium enarravit, *Iohan 1 v. 18.*

27. Quod Apostolus Paulus toties nobis confirmat, quoties
palam testatur, Deum patefecisse nobis *arcanum voluntatis suæ,*
quod proposuerat in seipso Eph. 1. v. 4. 5. Rom. 16. v. 25, 26. Col 1. v. 26, 27
Titum. 1. v. 1. 2. & Apostolos in lucem proferre omnibus, quæ sit
communio mysterii, quod erat absconditum à seculis in Deo
Ephes. 3. v. 9. & propositum illud Dei, ante tempora secularia
factum, nunc palam factum esse per apparitionem Servatoris
Jesu Christi 2. Tim. 1. v. 9. Et 2. Thes. 2. v. 13, 14. expressè dicit Pau-
lus, quod Deus elegerit nos, vocaveritq; per Evangelium. Et Rom. 16.
v. 25 definit Evangelium, quod sit ἀποκάλυψις, revelatio myste-
rii, æternis temporibus taciti, manifestati verò nunc, & per
scripturas propheticas juxta delegationem æterni Dei, in obe-
scientiam fidei, in omnes gentes patefacti. 2. Tim. 1. v. 10. Tit. 1. v. 3.
1. Pet. 1. v. 10.

28. Malè

28. Malè verò Calviniani *λίαν μέγα αἴτημα* sumentes, duplicem in Deo voluntatem, qua erga hominum salutem sit affectus, fingunt: occultam unam; alteram revelatam.

29. Occultam quidem voluntatem si quis intelligat de iis, quæ sine salutis dispendio ignorari possint, uti occultum est, quare Deus nullo alio modo vel medio, quàm cruenta redemptione filii homines lapsos in gratiam recipere voluerit, eam concedimus; sed quando illi ejusmodi occultam voluntatem fingunt, quæ voluntati divinæ in Evangelio sit contraria, vel multa ad salutem necessaria occultet & taceat; illam, tanquam figmentum blasphemum & extremè impium, detestamur & rejicimus.

30. In Deum enim simplicissimum, immutabilem & fidelissimum, ut contrariæ voluntates nequaquam cadere possunt, sic benignissimus ille pater noster nihil quicquam, ad salutem nobis necessarium, in arcano retinere voluit; sed quicquid ab æterno decrevit, proposuit, definivit de salute hominum (quod quidem substantiam ipsam salutis causasq; ac media necessaria concerat) illud omne in Evangelio revelavit.

31. Quid ergò de Dei erga nos voluntate in hoc electionis negotio concionetur Evangelium, operæ pretium est, quam diligentissimè ponderare & expendere.

32. Tractatio itaq; ipsa commodè instituetur, si secundum Evangelii præscriptum & patefactionem primum electio ipsa in abstracto consideretur; deinde in electis concretè quædam conditiones attendantur.

33. Electio in abstracto sumpta, vel absolute consideratur ratione internæ suæ essentiæ: vel respectivè, ad objectum collatione facti.

34. In priore *ἡρώ* & rursus duo sunt: primùm ea, quæ causæ rationem habent; deinde circumstantia temporis.

35. Causæ rationem habent. 1. Efficiens prædestinationis sive Electionis, & quæ ad efficientem reducuntur media. 2. Finis.

36. Causa efficiens est vel primò ita dicta, sive procreans; vel impulsiva, illam ad agendum instigans & impellens.

37. Illa

37. Illa est voluntas cum præscientia juncta. Est enim Prædestinatio sive Electio decretum & propositum voluntatis Dei juxta præscientiam ipsius. *Quos enim præscivit, illos prædestinavit, Rom 8, 29.*

38. Quod a prædestinatio sit propositum, & quidem voluntatis Dei, probatur hisce & similibus sacræ scripturæ dictis: Rom 8. v. 28. *Divigentibus Deum omnia cooperantur in bonum, his, qui secundum propositum vocati sunt, Ephes. 1. 5. Prædestinavit nos in adoptionem filiorum per Jesum Christum, in ipsum secundum propositum voluntatis sue.*

39. Ubi tenendum, quod voluntas Dei sit vel generalis, vel specialis.

40. Generalis in creatione & gubernatione mundi est revelata.

41. Specialis agnoscitur ex doctrina verbi: quæ quia rectissime in Legem & Evangelium dividitur, subdistinguitur quoque voluntas hæc in Legalem & Evangelicam.

42. De priore loquitur David, Psal. 103. v. 7. *Notas fecit vias suas Moysi, Filiis Israel voluntates suas.* Baruch 3. vers. 29. *Hic liber mandatum Dei & lex, quæ est in æternum. &c. Beati sumus Israel: quia, quæ placent Deo, manifesta sunt nobis.*

43. De posteriore, nempe Evangelica, loquitur Christus Joh 6 v. 39. *Hæc est autem voluntas ejus, qui misit me, patris, ut quicquid mihi dederit, non perdam ex eo, sed suscitem illud in ultimo illo die.* Et v. seq 40. *Hæc est autem voluntas ejus, qui misit me, ut omnis, qui videt Filium, & credit in eum, habeat vitam æternam.* Item Apostolus Paulus Eph. 1. 5. *Qui prædestinavit nos sponte pro benevolenti affectu voluntatis sue.*

44. Specialis hæc & Evangelica Dei voluntas ratione hujus nostri instituti subdividitur in *Antecedentem & Consequentem.*

45. Ratione instituti nostri, inquam, & *deus hujus* ita dividitur, vel potius distinguitur Dei voluntas: alias ut ipse Deus *etiam* simplicissima, ita quoque voluntas ejus in se est unica & simplicissima, quippe ipsa Dei essentia.

46. Est itaque hæc non tam voluntatis Dei divisio, quam duplex duntaxat ejus consideratio: quæ ex diversis scripturæ testimoniis desumitur: nempe quæ non tantum testatur, quid

B

de

de omnibus in univēsum hominibus Deus habuerit consilii :
verūm etiam, quid peculiariter decreverit de iis, qui consilio
illi univērsali vel obsequantur vel etiam repugnent.

47. Distinctionis hujus ansam primūm præbuisse videtur Da-
mascenus : qui lib. 2. de Fid. orth. c. 21. in hæc definit verba: *Opor-
tet Deum antecedenter velle omnes salvari & regnum suum consequi.
Neque enim ad puniendum nos finxit, sed ut efficianos bonitatis sue
participes, ut bonus: peccantes autem vult puniri, ut justus.* λέγει αὐτὸς ὁ
μὲν πρῶτον προσηγούμενον θέλημα καὶ εὐδοκία. ἐξ αὐτοῦ ὄν. Τὸ δὲ
δεύτερον ἐπὶ ὀδυρον θέλημα καὶ παραχώρησις ἐξ ἡμετέρας αἰτίας.
Prima igitur est præcedens voluntas & beneplacitum dicitur ex ipso Deo
existens: Secunda verò voluntas sequens & permissio dicitur, quæ ex
nostra causa vel culpa oritur.

48. Hanc verò distinctionem non ex suo cerebro finxit Da-
mascenus, sed ex ipso sacrae scripturae Novi Testamenti medi-
tullio depromsit. Quandoquidem Christus ipse duobus illis
parabolis de nuptiis regis & cæna magna Matth. 22. & Luc. 14.
solidissima illius fundamenta suppeditat.

49. Nam Rex, qui ibi introducitur, nuptias parans filio,
& cœnam magnam instituens, Deus pater Cœlestis est. Is vult,
invitat, mandat, ut omnes veniant: clamat: *Ecce prandium me-
um paravi, tauri mei & altilia mactata sunt, & omnia parata: venite
ad nuptias.* En tibi voluntatem Dei antecedentem, nihil quàm
meram Dei misericordiam spirantem. Verum cùm maxima
invitatorum pars misericordem hanc Dei voluntatem con-
temptui habuerint, & repudiaverint, vult idem Rex, hoc est,
Deus pater Cœlestis, non omnes, sed illos tantum, qui voca-
tioni, & invitationi huic locum dederint & comparuerint, Cœ-
nam hanc gestare: de cæteris verò ingratis & contemptoribus
vult & hanc fert sententiam: *Dico vobis, quod nemo virorum illo-
rum, qui vocati sunt, gustabit Cœnam meam.* En voluntatem
consequentem. Illa enim antecedente voluntate invitati o-
mnes, vultque, ut omnes veniant ad nuptias, ad Cœnam; ne-
quaquam tamen vult, ut omnes sine discrimine gustent Cœnam
suam, sive invitationi locum relinquunt, sive non, sive veniant
sive non: quam consequentem voluntatem dicimus.

50. Cœtes

50. Caterum voluntas Dei antecedens, quæ etiam respectu consequentis *universalis* dicitur, duplici modo consideranda est: Primò in essentia; secundò in suis fundamentis.

51. Essentiam explicat definitio: quam cum orthodoxis Ecclesie Doctoribus talem damus: Voluntas antecedens est de salute totius generis humani consilium, beneplacitum & decretum Dei æternum, quo Deus NEMINEM præterit, sed serio & constanter & ardentè cupit & expetit, ut omnes homines per fidem in Christum salventur.

52. De voluntate hac loquitur Jehova Ezech. 18. v. 23. & c. 33. v. 11. *Vivo ego, nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat.* Et Apostolus 1. Tim. 2. v. 4. *Hoc bonum est & acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui OMNES HOMINES VULT salvos fieri & ad agnitionem veritatis venire.* Eph. 1. v. 9. *Deus pater secundum beneplacitum suum proposuit, in dispositione plenitudinis temporum instaurare OMNIA in Christo, quæ in terris sunt.* 2. Pet. 3. v. 9. *Deus non VULT aliquos perire, sed OMNES ad penitentiam reverti.* Imò Luc. 19. v. 4. et Matth. 23. v. 37. sanctè testatur Christus, se etiam ipsos perantes, ita voluisse colligere, sicut Gallina pullos colligit, sed ipsos noluisse.

53. Atq; hinc, nempe respectu hominum, voluntas hæc rectè dicitur *Universalis*: quia omnes omnino homines respicit & complectitur, tribusque immotis universalibus fundamentis innititur.

54. Primum est *Universalis Dei dilectio & misericordia*: quæ Deus omnes homines complexus est, & neminem in salutis hoc consilio odio absoluto præterit. De dilectione hæc testatur Psal. 145. v. 8. *Miserator & misericors Dominus, longanimis & magne misericordie: bonus est Dominus Universis & miserationes ejus super OMNIA OPERA ejus.* Item Syr. 18. v. 16. *Misericordia homini est tantum erga proximum: DEI autem misericordia effundit se in TOTUM mundum.*

55. *Universalis quoq; Dei dilectionem esse, docet ipse Christus aureo suo dicto Joh. 3. v. 16. Sic Deus dilexit Mundum, ut Filium suum unigenitum daret.*

B 2

56. Quan-

56. Quandoquidem ex illo *ἀποδεικνύει* inferitur, Deum
nō tantum, me te & sic quosdam duntaxat homines, dilexis-
se, sed totum Mundum, h. e. omnes impios Dei hostes, qui in
mundo vivunt. Nam verbum *Mundus*, hoc loco non signifi-
cat splendidam & magnificam hujus Universi, Cœli & terræ
structuram; sed colluviem nequissimorum hominum & ho-
stium Dei, qui potius infernum & æternam damnationem,
quàm tam pretiosum donum, Filium Dei, sunt meriti. Ut ha-
dilectio hæc generalis satis manifestè arguatur, super pesti-
mos etiam Dei hostes, qui nunquam convertentur, vel amore
hoc fruentur, se extendens.

57. Atque in hac significatione communiter vocabulū,
Mundus, in Novo Testamento usurpatur, ut Joh. Epist. i. cap. 5. v.
19. *Mundus totus in malo constitutus est.* Joh. 14. v. 17. *Spiritus verita-
tis mundus non potest accipere.* Quid? quod nullus ex Johanne
locus, neq; ex Evangelio ejus, neque ex Epistolis ad duci possit,
in quo *Mundus* pro credentibus & electis filius Dei usurpe-
tur.

58. Voce itaque *Mundi*, Christus omnes homines com-
plectitur: uti etiam illam interpretatur Doctor Lutherus in
Postillis privatis super Evangelium Joh. 3. in secunda Feria
Pentecostes, sic scribens: *Sed, inquis, si Deus mihi hoc sigillatim pro-
mitteret, tum credere, & possem esse certus, quod ad me quoq; pertineat?*
Nequaquam Obone! Nam Deus universaliter hoc affirmat, quod hic Fi-
lius, adeoq; vita æterna toti Mundo promissa & donata sit, ut **NEM I-**
NEM PRORSUS EXCLUDAT: si quis autem seipsum excludit,
ei hoc nomine ratio reddenda erit. Sic ait Christus: *Ego non iudicabo*
eos, sed proprium ipsorum os iudicabit illos, eo, quod hoc donum, toti
*Mundo oblatum & exhibitum, ipsi propria sua incredulitate contra ver-
bam Dei recipere noluerint.*

59. Sic universalitatē hujus amoris & dilectionis Dei evi-
denter asserit D. Paulus Rom. 11. v. 23. *Conclusit Deus omnes sub*
incredulitatem, ut omnium miseretur. Nam si dilectio & mise-
ricordia Dei, erga genus humanum redimendum & salvandum
universalis non esset, falsissimum foret hoc Pauli dictum.

Quod

Quod verò quia blasphemum est asserere, certum & immotum manet, Deum nolle cuiusquam hominis interitum; sed potius velle voluntate sua Antecedente misereri omnium, hoc est, offerre serio misericordiam suam omnibus. Cujus tamen misericordiae deinde non omnes (idque sua culpa) participes fiunt; sed credentes tantum, qui per fidem, ex verbo praedicato & audito excitati, hanc Dei misericordiam, in Evangelio oblata, apprehendunt, sibiq; applicant: quo respectu cap 9. dicitur: *miserere, cuius miserere*: Item, *cuius vult, miseretur*, nempe voluntate consequente, quatenus misericordia, omnibus in Evangelio oblata, à quibusdam duntaxat apprehenditur, à maxima verò multitudine contemnitur: qui sui ipsius contemptus penas lunt, ut severam Dei justitiam experiantur, dum misericordiam ejus amplecti recusant.

60. Sic ad Titum 2. v. 11. ait Apostolus: *Illuxit gratia & Philanthropia Dei salutaris OMNIBUS HOMINIBUS*. Quo aphorismo comprehendit Apostolus pulcherrimam & compendiosissimam summam totius Evangelii, mira brevitate omnes salutis nostrae causas continentem. Nam in voce *Gratia* intelligitur favor Dei in Christo, quae sunt duae primariae causae efficientes salutis nostrae.

61. Deinde verbo *επιφανη* illuxit, affulsit, duae instrumentales causae indigitantur. 1. Respectu Dei; verbum Evangelii, quod illuxit, affulsit in Novo potissimum Testamento, & repente tanquam fulgidum aliquod jubar, oriens ex alto, nobis miseris mortalibus, in umbra mortis sedentibus, oblatum est: proindeque simul indicatur, clarius nunc praedicari Evangelium per Orbem terrarum, quam unquam, antea in sola Iudaea. 2. Respectu nostri, Fides: haec enim praedicato Evangelio in cordibus accessit praeter omnem expectationem subito cum ingenti quodam splendore agnitionis Dei & Christi, regenerationis & renovationis quamplurimi emicuerunt; ut ex prima Petri Pentecostali concione manifestum est, Act. 2.

62. Tertio in dictione *salutifera* finalis causa indicatur, simulq; gratuita esse haec salus demonstratur.

63. Tandem in voce *OMNIBUS hominibus*, materialis causa, five:

sive obiectum, cui gratia hæc oblata est, indicatur: & tollitur illâ omnis particularitas, simulque tum omnes, sive sint Judæi sive Græci, indigere hæc gratia & justitia, tanquam injustissimos, tum etiam ipsam sine discrimine omnibus patere ostenditur.

64. Atque sic Dilectionem Dei Universalem esse, amoremque; & gratiam omnibus oblatam, ex hoc quoque Apostoli Pauli Aphorismo satis evidenter colligitur & intelligitur.

65. Alterum fundamentum est, Universale & sufficiens Christi meritum: Nempe quod Filius Dei, passione & morte, imò tota sua obedientia, atque ita agendo & patiendo pro totius mundi peccatis sufficiens *λύτῳ* *ἑγώ* persolverit, & sic justitiæ divinæ & inde fluenti iræ Dei adversus peccata ex alio satisfecerit.

66. De hoc salutis nostræ fundamento testantur Scripturarum Oracula. *Isa. 53. v. 6. Dominus posuit in eo iniquitates OMNIUM NOSTRUM.* Quos autem per illos OMNES intelligit Propheta? Tantumne credentes? Non sanè. Nam seipsum satis explicat, nempe omnes illos complecti, qui tanquam oves erraverunt. Sic enim præmittit: *omnes nos, quasi oves erravimus: unusquisque in viam suam declinavit.* Non ergo dicit *Isaias: omnes nos Electi: sed omnes nos homines, quasi oves erravimus.* Quando quidem non sic tantum Electi, sed omnes homines errarunt: quippe qui omnes in Adamo sunt lapsi & à Deo aversi, proindeque pessimè erraverunt, & quisque hominum in viam suam declinavit.

67. Sic apud Johannem cap. 1. 29, ait & clamat Baptista: *Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi.* Et Johan. 6. 51. dicit Christus ipse, *carnem meam dabo pro Mundi vita.* 2. Cor. 5. 9. *Deus, inquit Apostolus, erat in Christo, reconcilians sibi mundum.* 1. Joh. 2, 2. etiã testatur: *Christus est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autè tantum: sed pro totius mundi peccatis.* In hisce autem & similibus dictis interpretandis vocabulum *mundi* non particulariter, pro solis credentibus, sive Electis, sed Universaliter, pro omnibus hominibus, etiam hostibus Dei, accipiendum esse, in præcedentibus

tibus

tibus monuimus : id quod etiam in ultimo allegato dicto ut
68. ille Johannicus evidenter ostendit, qui in prima parte
ponat necesse est Electorum, & in posteriore, omnium infide-
lium peccata: nisi ineptissimum istiusmodi sensum nobis imagi-
nari & Apostolo affingere velimus: Christus est propitiatio,
non tantum pro Electorum, sed etiam pro Electorum pecca-
tis.

68. Rursus Christus Joh. 3, 17. dicit: *Non enim Deus misit
Filium suum in mundum, ut condemnet mundum: sed ut servetur mun-
dus per eum.* Idemque repetit Joh. 12, 47. *Non enim veni, ut con-
demnem mundum, sed ut servem mundum.* Quibus verbis bis re-
petitis damnare vult Dominus pravam hypocritarum opinio-
nem, Christum esse Legislatorem & judicem, bonis bene &
malis male facientem: simulque dicere, se tantum ad hoc in pri-
mo suo adventu venisse, ut suo merito, justitia aut persolutione
peccatores seu debitores ac injustos salvos faciat: si modo eum
fide apprehendant: proindeque non venisse in exitium homi-
num, aut ut perdat genus humanum: sed potius in bonum, ut
omnes serventur, nec ullus pereat.

69. Atque hoc etiam est, quod dicit ac docet Christus:
Luc. 19, 10. Matth. 18, 11. *Veni Filius hominis salvare, quod perierat:*
h. e. omnes eos, qui per & propter peccatum aeternae damna-
tionis obnoxii & a favore patris Coelestis alieni fuerant, h. e. o-
mnes sine ullius exceptione homines.

70. Pertinent & huc, missionemque Christi & redemptio-
nem Universalem totius generis humani evidenter convincunt
dicta Pauli, Rom. 5, 18. *sicut per unius hominis delictum reatus venit
in omnes homines ad condemnationem: ita per unius justitiam gratia re-
dundavit in OMNES HOMINES ad justificationem vitæ.* 2. Cor.
5, 14. *Unus pro OMNIBUS mortuus fuit.* Coloss. 1, 20. *Sanguine
Christi restaurata sive reconciliata sunt OMNIA in celo & in terra.*
1. Timoth. 2, 6. *Christus est Salvator OMNIUM, maxime fidelium.*
Ubi omnium & fidelium fit subordinatio & indicatur, quod
non tantum horum, sed promiscue omnium salvator venerit Christus,
cum hoc tamen discrimine, quod in sua satisfactione & redem-
tione

tione

tione cum primis respectum habuerit ad fideles; quippe in quibus ea finem suum consecutus sit: nequaquam tamen praterierit infideles: inde enim passim in scriptura dicitur SALVATOR MUNDI. *Luce. 2. 1. Joh. 4. 42. 1. Joh. 3. 17. & c.*

71. Et alibi scriptura expresse docet, quod Christus etiam pro delictis satisfecerit istorum, qui propria culpa pereunt. Nam Rom. 14. 15. inquit Apostolus: *Noli cibo tuo illum perdere, pro quo Christus mortuus est.* Et 1. Cor. 8. 11. hortatur Corinthios, ne per abusum Christianæ libertatis perditioni tradant eum, pro quo est Christus mortuus. Et Petrus Epist. 2. c. 2. 1. de falsis Doctoribus & impostoribus scribit: *Doctores mendaces abnegant Dominum, qui eos mercatus est superinducentes sibi calamitatem perditionem.* Et Epist. ad Heb. c. 6, 6, & c. 10, 29. asserit, illum quoque per sanguinem Christi sanctificatum esse, qui tamen Filium Dei pedibus conculcet, & sanguinem fœderis prophænum ducat, & spiritum gratiæ contumelia afficiat.

72. Quid verò hisce scripturæ oraculis planius, quid nervosius pro sententia nostra de Universali merito Christi redemptioneque totius generis humani, asserenda dici poterit?

73. Terrium fundamentum est Universalis omnium hominum vocatio: quod nimirum Spiritus sanctus per universale verbi ministeriū omnes homines vocat, & in verbo & Sacramētis omnia, Christi obedientiæ & merito parta beneficia, toti mundo, atq; ita OMNIBUS hominibus, nemine excepto, offert, utque omnes ea per fidem apprehendant, possideantq; & ita salventur, sermō vult & protestatur.

74. Constat ergo generalis hæc vocatio tribus gradibus. Primus est: Quod Deus sicut ab æterno voluit & decrevit, ut verbum gratiæ sive Evangelium omnibus reveletur & prædicetur: sic etiam omni tempore & quidem quinque vicibus verbum suum toti mundo revelavit: ut id Christus in parabola de operariis, in vineam conductis, docere voluit Matth. 20.

75. Primum enim statim post creationem mundi post lapsum

lapsum hominis in Ecclesia Adamitica ipse Deus prædicato-
ris partes in se suscepit, & Protevangelium illud de Semine mu-
lieris contrituro caput serpentis annunciauit, idque subsequen-
tibus temporibus Adamo, Setho, Enocho & cæteris propagare
demandavit. Atque hoc est, quod Christus in parabola di-
cit: *Simile est regnum Cælorum patrifamilias, qui exit primo statim
diluculo ad conducendos operarios in vineam suam.*

76. Deinde Cælestis hic paterfamilias rursus egreditur
circiter horam tertiam (pergit Dominus in parabola sua) hoc
est, circa annum à condito mundo sesquimillesimum. Nam
dies non tantum æstivo, sed etiam hiberno tempore à Judæis
dividebatur in duodecim horas, Joh. II. 9. Si igitur totum dura-
tionis mundi tempus esse debeat annorum sex mille, ut est
communis conjectura, contineat necesse est hora una annos
quingentos, & sic tres horæ annos mille quingentos, ut sic
tertia illa hora notet tempora missionis Noæ concionato-
ris Justitiæ. Nam etiamsi diluvium incidat in annum
mundi millesimum sexcentessimum quinquagesimum sextum:
Arcam tamen ædificare incepit Noa anno mundi sesquimille-
simo trigésimo sexto: cum adhuc aliquot annis ante Arcæ hu-
jus ædificationem ad prædicandum poenitentiam & annunci-
andum diluvium à Deo missus esset. Hunc post diluvium
sequitur Abraham vocatus ex Ur Chaldæorum: & hunc cæteri
Patriarchæ & fideles Dei servi, verbiq; divini Præcones, Isaac
Jacob, Joseph, Moses &c.

77. Tertia vice egreditur Paterfamilias circa horam sextam,
quod est meridianum, sive dimidium durationis mundi tem-
pus, quod incidit in annum mundi ter millesimum, & subse-
quentes, & est tempus Prophetarum, quo Elias, Elifæus, Jere-
mias, & qui hos subsecuti sunt Prophetae, docuerunt.

78. Quarta vice exit Paterfamilias circiter nonam horam,
quæ notat tempus, quod fuit circa annum mundi quater mille-
simum, quo Christus, Johannes Baptista & Apostoli publicum
suum ministerium inchoarunt. Nam Christus nascitur anno
mundi ter millesimo, nongentesimo sexagesimo secundo: con-

C

cion-

cionari incipit anno ætatis trigesimo: qui si addantur prioribus, unte annos ter mille nōgentos nōaginta duos: qui proximè effici ad annum mundi quater millesimum accedunt.

79. Quintâ vice exit Paterfamilias circiter horam undecimam. Undecim horæ faciunt annos quinquies mille quingentos: & accedunt ad tempus illud, quo Lutherus à Deo excitatus est, & vocatus ut prædicaret Evangelium. Nam anno post Christū natū sesquimillesimo decimo septimo & sic anno mundi 5479. contra Papam Romanum disputare Lutherus; annis autem viginti post doctrina Lutherana, hoc est, purum Evangelium maximè florere cepit.

80. Quanquam igitur (quod molestissimum fuisse Deo, querelæ ipsius Gen. 6 & 8 & passim alibi luculenter convincunt) maxima hominum pars omnibus seculis verbum gratiæ repudiavit, seq; indigni vita æterna præstitit, ut Paulus Act. 13. v. 36. loquitur; non tamen intestatum se reliquit Deus, Act. 17. v. 17. sed, semper, novis Doctoribus missis, toti mundo verbum suum revelavit: & sic facto ipso demonstravit, & quidem præcipuè temporibus Novi Testamenti, quod testatus est per Prophetam, se usq; adeò ardentè expetere omnium hominum conversionem & salutem, ut tota die expandat manus suas ad populum etiam incredulum, Esa. 65, 2. imò quoque ad renuentes & ad eos, qui despiciunt omne consilium Dei omnesque increpationes ejus, Proverb. 1. 24. & 25. Atque hic est primus vocationis Universalis gradus: quod Deus vult, ut verbum gratiæ sive Evangelii omnibus hominibus prædicetur & reveletur.

81. Secundus gradus est, quod Deus vult seriò, ut verbum hoc Evangelii prædicatum & annunciatum omnes homines audiant, & per illud ad Christum in vera fide se convertant. Quandoquidem hæc verbi prædicati conditio nequaquam est, quasi, licet multis annuncietur & prædicetur, id tamen maximæ hominum multitudini velit Deus esse obscurum, non intellectum, infrugiferum, imò etiam damnosum: sed seriò vult & unicè cupit benignissimus Deus, ut omnes audiant, auditum intel-

intelligent, intellectum amplectantur, & custodiant, desideratq; sermo ipse, per illud auditum & custoditum in his qui consilium Dei non contemnunt aduersus seipfos, Luc. 7. 30. conversionem & fidem operari, & sic ad hæreditatem vitæ æternæ tanquam manu ducere: id quod ex universa scriptura est manifestissimum.

82. Sic enim totum mundum alloquitur & acclamat Deus, Esai. 45. 22. *Convertimini ad me & salvi eritis OMNES fines terre.* Matt. 11. 28. *Venite ad me omnes.* Matth. 28. 19. *Euntes, docete OMNES gentes.* Marc. 16. 15. *Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni creatura.* Joh. 1. 8. *Iohannes venit in Testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut OMNES crederent per illum,* Joh. 17. 21. Christus patrem rogat, ut credat MUNDUS. Act. 17. 30. *Deus nunc annunciat hominibus, ut OMNES UBIQUE penitentiam agant.* Rom. 10. 18. Psal. 19. 5. *In omnem terram exivit sonus eorum.* Eph. 3. 8. inquit Apostolus: *Mihi omnium sanctorum minimo, data est gratia hæc, in gentibus evangelizare investigabiles divitias Christi, & illuminare OMNES.* Col. 1. 23. *Evangelium prædicatum est in UNIVERSA creatura, quæ sub Cælo est.* 1. Tim. 2. v. 4. *Deus vult OMNES homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* 2. Pet. 3. 9. *Deus non vult aliquos perire, sed omnes ad penitentiam reverti.*

83. Imò etiam de Impiis ac infidelibus convertendis misericordem & promptam suam voluntatem ac desiderium satis perspicuè & emphaticè declarat benignissimus Deus Esai. 65. 2. *Totâ die expandi manus meas ad populum incredulum.* Et v. 12. *vocavi & non respondisti: expandi manum, & non fuit, qui aspiceret.* Prov. 1. v. 24. *Vocavi, & renuistis: extendi manum meam, & non fuit, qui aspiceret.* Matt. 23. 37. *Quoties velui congregare te, sicut gallina pullos suos, & noluisti.*

84. Inquis, verbum Dei non ubiq; vigere: Unde igitur, si Deus sermone vult omnes homines salvos fieri, illa privatio?

85. Privationis illius culpa vel causa non in Deum rejicienda est: sed ejus extra Deum duplex datur: Una hominum malitia, Act. 13. 46. Paulus & Barnabas sumpta fiducia sic alloquuntur Judæos: *Vobis oportebat primum loqui sermonem Dei: sed*

quoniam repulisti illi & indignos vas iudicasti vita eterna. Ecce conver-
 timur ad Gentes. Huc quoq; referenda est similitudo de quadru-
 plici semine Matth. 13. Luc. 8. & seqq. Quâ ostenditur causa,
 quod non omnes auditores verbi credant, vel in fide perseve-
 rent, non in Deo, sed in ipsis hominibus resideat. 2. Majorum
 ingratitude. Nehemias cap. 13. 17, objurgat optimos Judas, &
 dicit eis: *Quæ est res hæc mala, quam facitis, & profanatis diem Sab-
 bati? Annon sic fecerunt Patres vestri, & adduxit Deus noster super nos
 omne malum hoc & super Civitatem istam? & vos addetis iracundiam
 super Israel, violando Sabbatum?* Et Esaias cap. 5. minatur Judæis
 exterminationem & desolationem propter ingritudinem.
 Conferantur Jerem. 7. 11. 12, & seqq. Amos 8. 10. & seqq. Et Matt.
 21. 43. dicit Christus: *Propterea dico vobis, quod tolletur à vobis regnum
 Dei & dabitur genti, quæ ferat fructus ejus.*

86. Conclufum itaq; est. Quia omnia voluntatis hujus
 fundamenta sunt Universalia, & ipsam Universalem esse.

87. Ne autem hic confundaris, in certamine potissimum
 HUBERIANO, distinguas inter Absolutam voluntatem & Uni-
 versalem. Ut enim absoluta voluntas non semper est univer-
 salis; sic neq; universalis semper est absoluta. Illa enim ad nul-
 lum ordinem alligata; hæc vero certo ordine determinata esse
 potest.

88. Quocirca per terminum *Universali* nemo absolutam
 sibi imaginetur, sed ejusmodi voluntatem credat, quæ & uni-
 versalis sit, & ad certum simul ordinem, quo propositum illud
 de salvatione generis humani circumscribitur, determinata.
 Hinc non simpliciter & indeterminate dicit Deus Ezech. 33. 11.
Vivo ego, nolo mortem peccatoris, sed ut vivat; sed addit determina-
 tionem, nempe: *ut convertatur & vivat.* Sicut Tim. 2. 4. non ab-
 solute dicitur: *Deus non vult ullos perire, sed omnes salvari;*
 sed iterum determinate, nempe: *vult omnes ad penitentiam
 converti & sic salvari.* Atq; hæc tenus de voluntate Dei Ante-
 cedente.

89. Sequitur, ut quoq; de voluntate consequente sive par-
 ticulari paucis agamus. De qua duo consideranda sunt: Pri-
 mum.

90. *90.* **Natura** explicatur partim definitione, partim causa, & quae ejus est particularitas. *91.* **Definitiva oratio** duo consideranda objicit: **Definitiva** & ipsam **Trinitatem**. *92.* **Definitum** sive **Nomen** est **voluntas consequens**: quae ita dicitur respectu Antecedentis, quam consequitur non quidem temporis ratione, sed duntaxat ordinis. Nam Antecedens voluntas in sola Dei mente vertitur, & vult fieri, ut omnes per auditum Evangelii verbum credant, & sic credendo sive fide sibi **Universale Christi meritum** applicent, & salventur, ut est demonstratum. Voluntas vero consequens, etiam si cum illa ejusdem est aeternitatis; non tamen in sola mente divina vertitur, sed respectum quoque aliquem ad homines habet: non enim considerat amplius, quid ab hominibus fieri possit ac debeat ex ordinatione divina voluntatis, nempe Antecedentis: sed quid iam actu fiat: hoc est, quinam actu, & quidem perseveranter in Christum sint credituri, qui vero non sint credituri: unde statim oritur in divina hac consequente voluntate divisio **Decretorum**: quorum unum est **Prædestinationis** sive **Electio** nis ad vitam sive salutem: Alterum **Reprobationis** & **Rejectionis** ad aeternam mortem sive damnationem: neutrum absolutum, sed utrumque ordinatum est: Prius ad fidem perseverantem: Posterius ad contemptum & repudiationem gratiae divinae oblatae. *93.* Hinc simul manifestum est, quare haec voluntas etiam **Particularis** dicitur non enim ut Antecedens sese ad omnes homines extendit, sed finaliter duntaxat credentes complectitur: proindeque revera particularis est. *94.* Hinc quoque **Trinitatis** hujus voluntatis cum **Orthodoxis Ecclesiae Doctoribus** sic exponimus: **Voluntas Dei consequens est aeternum Dei decretum de salvandis finaliter credentibus, & damnandis incredulis.** *95.* Est ergo decretum hoc non simplex, sed duplex, uti dicitur.

96. *in*dequē rursus particulare arguitur. Prius est de salute credentium. Postērius de damnatione incredulorum. Duō hęc decreta conjungit simulque distinguit Sacra scriptura hisce testimoniis. *Mar.* 16. 16. *Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit (prius decretum); qui verò non crediderit, condemnabitur. (posterius decretum).* *Joh.* 3. 18. *Qui credit in Filium, non judicatur (prius decretum); qui autem non credit, iam judicatus est: quia non credit in nomen Unigeniti Filij Dei (posterius decretum)* Et ibidem v. 36. *Qui credit in Filium, habet vitam eternam (prius decretum); qui autem incredulus est Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum. (posterius).*

97. *Seorsim verò & speciatim de priore decreto agunt sacre literę: Joh.* 1. 12. *Quosquos receperunt ipsum, dedit eis potestatem filios Dei fieri iohu, qui credunt in nomen eius: Joh.* 6. 40. *Hęc est voluntas eius, qui misit me, ut omnis, qui videt Filium, & credit in eum, non pereat, sed habeat vitam eternam. 1. Cor.* 1. 21. *Placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes.*

98. *De posteriore verò decreto loquuntur hęc dicta: Joh.* 3. 24. *Si non credideritis, quod ego sum (nempe Filius Dei) morietur vobis in peccatis vestris. 2. Thess.* 1. 8. *Qui non obediunt Evangelio Domini nostri Iesu Christi, poenas dabunt, interitum eternum à facie Domini.*

99. *Cæterum causam particularitatis, quæ hic est, quod attinet, non illa Deo tribuenda; sed soli homini adscribenda est.*

100. *Deus enim, ut constat ex hætenus explicatis & demonstratis, constanter, seriò & ardenter vult, ut omnes æqualiter sine respectu homines audiant verbum, per ejus auditum consequantur fidem, tandemque mediante hoc fide salventur. Verum quid fit ex parte hominum? quidam, & sanè maxima pars, Deo misericordi, benigno & fideli, ejusque beneplacito Universali non obsequuntur, verbum non audiunt, indeque non CREDUNT: Quocirca sola hominum infidelitas hujus particularitatis & damnationis causa est.*

101. *Quando quidem tota hujus negotii summa ad hanc redit*

redit

redit: nempe, quod misericordissimus Deus TOTIUS quidem
humani generis misertus, de OMNIBUS omnino homini-
bus, per fidem in Christum salvandis, clementissimum decre-
tum fecerit: sed cum multi homines proprio suo vitio & inobe-
dientiâ non credituri erant, idem Deus ab æterno similiter de-
cretum fecerit: Alterum, uti diximus, de salvandis credenti-
bus: Alterum de condemnandis incredulis.

102. Hæc quando paulò accuratius pensitantur, facile in-
notescet, quale detur discrimen inter Voluntatem Antecedentem
& Consequentem: nempe potissimum triplex.

103. Primum: Antecedens Voluntas nullum habet oppo-
situm Reprobationis decretum: Consequens verò diversis,
salvandorum nimirum & damnandorum, decretis distincta est.

104. Alterum: Voluntas Antecedens Universaliter com-
plectitur OMNES HOMINES, omnibusq; offert salutis media,
ut credant & salventur: Voluntas verò Consequens hominum
obedientiam & inobedientiam respicit, quatenus juxta uni-
versale consilium credunt; vel eidem repugnantes, non cre-
dunt.

105. Extremum: Voluntas Antecedens tantum respicit
miseriam hominum, per Fidem in Christum restaurandam;
Consequens fideles saluti destinat, infideles damnationi.

106. Unde colligitur ejusmodi *πρόνοια*: Consequens
voluntas Antecedenti non est contraria, sed huic subordinata
sive subalterna: quod porro probatur partim manifestis sacræ
scripturæ testimoniis; partim rationibus ex ipsa natura Antece-
dentis & Consequentis voluntatis petitis.

107. Ex scriptura quidem hoc manifestum est. Primum
quia illa Consequentem voluntatem conjungit cum Antece-
dente, illamq; huic subordinat in aureo illo dicto Ioh. 3. 16. Sic
Deus dilexit mundum, ut Filium suum Unigenitum daret, ut omnis
qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Secundò
quia idem liquidò constat ex parabolis Evangelicis de Cœna
magna Luc. 14. 16. Et de Nuptiis Regiis Matt 22. 2.

108. Rationes, idem probantes, sunt I. Quia Antecedens
volun-

voluntas determinat, quid Deus in negotio salutis præstiterit, quid ordinaverit & quid tandem, ut illam homines consequantur, ab illis requirat: Voluntas vero Consequens respicit ad actum ipsum hominis: An voluntati Antecedenti ejusq; ordinationi obtemperet, & ita vitam æternam consequatur, necne. II. Quia, uti demonstravimus, licet voluntas Antecedens respectu hominum sit universalis & neminem excludat; est nihilominus ordinata: Ut nimirum Deus velit omnes homines salvos, verum non simpliciter & absolute; sed respectivè & determinatè, nempe per fidem in Christum.

109. Unde manifesta satis & perspicua subordinatio. Quandoquidem demonstrationis in structura Syllogistica, & quidem in prima Figura, quâ quisq; demonstrat, se salvum, & quidem in agone mortis *ἀποκρίτως* subsistit, Major fundata est in voluntate Antecedente; Minor verò in voluntate Consequente: Ut

Quicumq; credit, salvabitur:

Ego actu credo, & quidem finaliter:

Ergo ego salvabor.

no. Hujus majoris, inquam, fundamentum est in voluntate Dei Antecedente. Nam cur propositio hæc est vera: *Quicumq; credit salvabitur?* Rectè respondeo: *Quia Deus vult, ut omnes homines ad agnitionem veritatis perveniant, & per fidem in Christum salventur, 1. Timoth. 2. v. 4. Joh. 3. 16.* Deinde minor fundatur in voluntate Consequente: Quia is, qui actu credit, & quidem finaliter, salvatur, Matth. 10. 22. Marc. 13. 13.

III. Ut igitur Minor propositio non est contraria majori, sed ei subordinata, imò in ea fundata: ita quoq; voluntas Consequens, non tantum est subordinata Antecedenti, sed etiam in ea fundata. Quid? Quod sit ipsa voluntas Antecedens essentialiter, tantum ad me, ad te & alios Electos, qui finaliter credunt, determinata: haud secus ac generis essentia ipsa species est, sed indeter-

indeter-

indeterminata; ad speciem verò applicata fit determinata; cuius alias ipsa essentia est, ut sciunt illi, qui aliquo modo supra vulgus philosophantur. Quinimò si voluntas Antecedens dicatur Universalis & sit quoq; , ut id satis demonstratum est, respectu consequentis: & Consequens sit & dicatur particularis ratione Antecedentis. Quomodo per Deum immortalem voluntas hæc erunt duæ voluntates? Quomodo ve contraria? 1. Eiusmodi enim Universalis & particularis non respectu diversarum operationum, ita distinguuntur. 2. Quia omne particulare ita dictum, Universale essentialiter includit, nihilq; addit aliud, quàm nudam determinationem, ut de genere & specie iam monuimus.

112. Cæterum supra diximus, causam efficientem prædestinationis esse voluntatem Dei conjunctam cum Præscientia, vel potius Omniscientia. Quia igitur hætenus demonstratum est, quomodo in summo hoc mysterio sese habeat voluntas Dei, porro ostendendum venit, qua ratione Præscientia hic locum inveniat.

113. Omniscientiam hic dandam esse, per se liquet. Quod enim volumus, cognitum sit, oportet. Cognitio verò hæc ipsa scientia est vel præscientia. Atq; hoc est, quod Augustinus dicit lib. 1. de prædest. Sanct. c. 10. tom. 7. col. 1244. *Prædestinatio est, quæ sine Præscientia non potest esse, potest autem esse sine Prædestinatione Præscientia.*

114. Necessariò igitur Præscientia cum Prædestinatione coniungenda, nequaquam verò confundenda: quod faciunt partim illi, qui Præscientiam causam omnium rerum præscitarum, atq; sic consequenter scelerum quoq; faciunt: partim qui Prædestinationem sive Electionem salvandorum ex mera Præscientia definire, & sic concurrentem specialem actionem Dei decernentem, procurantem, efficientem, iuvantem, promoventem & ad optatum finem deducentem salutem Electorum, tollere volunt.

115. Ut autem omnem errorem declinemus, sciendum est, Præscientiæ vocem in scripturis duplici modo usurpari. Aliàs

D

enim

enim accipitur in laxa, indefinita, universalis significatione, provisione omnium rerum, quæ sunt, fuerunt, fiunt & futura sunt: ut in illo Jobi 28:24. *Ipsè fines mundi, & omnia, quæ sub cælo sunt, videt.* Aliàs sumitur in strictiore significatione, quatenus determinatur ad solos Electos.

116. Illo modo, quia generalis est, huc proprie non pertinet: hoc verò respectu fit quasi pars Prædestinationis: & licet cum ea non planè sit idem, tamen recurrit, & eandem habet latitudinem.

117. Quemadmodum enim Deus prævisione hac ab æterno exactissimè prævidit, & præcognovit, quinam verè fideles, aut infideles futuri essent, Joh. 6.64. Ita quoq; juxta eandem prævisionem sive præscientiam, voluntate sua consequente decretum Electionis & rejectionis sancivit misericors simul & justissimus Deus.

118. De præscientia hac, cum prædestinatione juncta, loquuntur sequentia dicta, Rom. 8.29. *Quos præservit, hos etiam prædestinavit.* 2. Tim. 2.19. *Novit Dominus, qui sunt sui.* Petrus quoq; 1. Epist. 1-2. Pios auditores vocat electos κατὰ πρῆγιν, secundum præscientiam Dei a Patris. Atq; hæctenus de causa Electionis principali, quæ fuit voluntas divina cum electione juncta.

119. Causa impulsiva in solo Deo quærenda est. Estque amor & misericordia Dei, qui nos dilexit in dilecto, cum adhuc essemus inimici ejus, Rom. 5.10. Jerem. 31.3. *Charitate perpetuâ dilexite, idè attraxite misericordia.*

120. De misericordia egimus in præcedentibus: de amore quoq; multa sunt præclara testimonia: quorum præstantissimum apud Joh. c. 3.16 supra allegatum: *sic Deus dilexit mundum etc.* Consequente versu amorem hunc talem fuisse testatur Christus, qui mundum non velit perditum, sed maximè servatum, inquiens: *Non misit enim Filius Deus in mundum (dilectione scilicet illa permotus) ut condemnet mundum, sed ut servetur mundus per eum.*

121. Facta itaq; est Electio sive Prædestinatio ex sola gratia Dei: quippe quæ prima causa, principium & fons electionis nostræ

nostræ

nostræ existit: sicut scriptum est, Eph. 1. 5 & 6. *Prædestinavit nos, ut adoptaret in filios per Iesum Christum in sese juxta eudoxiam voluntatis suæ, ut laudetur gloria gratiæ suæ.* Et 2. Timoth. 1. 9 vocavit nos *vocatione sancta non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum & GRATIAM, quæ data est nobis in Christo Iesu.*

122. Falsum itaque est commentum, Deum ob bona opera prævisa prædestinare homines ad vitam æternam.

123. Cui pronunciatum scriptura palam contradicit, Rom. 9. 11. 12. & 13. *Nondum natis pueri, cum neq; bonum quicquam fecissent, neq; mali, ut secundum Electionem propositum, Dei maneret, dictum est illi: Major serviet Minori: sicut scriptum est: Iacob dilexi: Esau odio habui.*

124. Typum hunc Jacobi & Esau Paulus ad mysterium, æternæ prædestinationis illustrandum, referens, haud obscure docet, Electionem nostram mere gratuitam esse, neq; ex ullo bonorum operum dependere vel merito vel intuitu.

125. Quod rursus Paulus Rom. 11. 5. & 6. testatur, inquit: *Si igitur & in hoc tempore reliquæ secundum Electionem gratiæ fuerunt. Quod si per gratiam, non jam ex operibus.*

126. Itaque nihil in nobis intuetur Dominus, cujus dignitate vel merito ad Electionem nostri moveatur, adeo ut ne fides quidem ingrediatur hoc Electionis arcanum, quatenus in nobis est, sed tantum, quatenus extra nos egrediens, illam æternæ salutis nostræ rupem, Iesum Christum, apprehendit.

127. Medium porro, quod ad causam efficientem principalem reducitur, est duplex, in quo & per quod.

128. Medium, in quo sumus Electi, extra nos, est unicum & solum meritum Christi. Nam nulla nunquam fuit, est, aut erit Dei eudoxia erga peccatorem ratione salutis extra Christum, *ἐν ᾧ εὐδοκίᾳ*, Matth. 3. 17. Ergo neq; Prædestinatio dabitur, quin sit in merito Christi & ejus respectu facta. Pertinet huc illud Col. 1. 19, *In Christo complacuit Patri reconciliare omnia in ipsius, pacificans per sanguinem crucis, sive quæ in terris, sive quæ in cælis sunt.* Item illud Ephes. 1. 4, *Elegit nos in Christo, antequam jacerentur fundamenta mundi.*

129. Medium, per quod, vel secundum quod, sumus electi, est in nobis: sed non a nobis: Est enim gratuitum Dei donum. Ut enim misericors Dei voluntas cum Præscientia iuncta sive *εὐδοκία*, est Electionis causa respectu Dei, qua nimirum Deus nos elegit: ita quoque Fides est ejusmodi causa, non autem principalis vel meritoria, sed instrumentalis vel conditio ratione nostri, qua actio Dei sive Electio ad nos, qui fidem habemus vel habituri eramus, determinatur.

130. Repetendum itaque, quod diximus, fidem non ingredi hoc Electionis arcanum, quatenus est aliquid in nobis, sed quatenus egrediens extra nos, Christum, ejusque meritum apprehendit, ut ita meritum potius applicatum sit causa nostræ Electionis: Applicatum verò quia esse nequit sine fide, efficitur, quod fides habeat rationem causæ sine qua non & necessaria conditionis, sine qua Electio fieri nequeat.

131. Quia enim meritum & satisfactio Christi nobis ad salutem nihil prodest, nisi applicetur; sponte sequitur, Deum elegisse peccatores in Christo, non per incredulitatem rejecto, aut ignorato, sed fide agnito & apprehenso.

132. Quò pertinent Libri concordia verba: *decrevisse Deum in aeterno suo consilio, quod præter eos, qui filium ejus Iesum Christum AGNOSCUNT, & in eum vere credunt, neminem salvum facere velit.*

133. Si decrevit neminem sine Christo, per fidem agnito, salvum facere; utique neminem etiam ad salutem illam absque Christo agnito elegit. Nam ab aeterno decernere, salvare, & ad salutem ab aeterno eligere, prorsus æquipollent.

134. Hinc Paulus ipse, ut docet, in Christo nos esse prædestinatos, Eph. 1.5. sic non minore perspicuitate tradit, nos *ἐν τῇ πίστει τῆς ἀληθείας* in fide veritatis electos esse ad salutem, 2. Thess. 2. 13.

135. Ubi quidem fides non ex suo æstimatur vel dignitate vel merito, sed ex dignitate sui correlati, nempe Christi, quem ipsa fiducialiter agnoscit & apprehendit.

136. Et.

136. Et sanè quia secundum Apostolum facta est Electio in Christo: Electi non sunt, nisi qui sunt in Christo: in Christo verò nemo quisquam est, nisi per Fidem: *1. Joh. 1. 12.*

137. Certum quoq; est, Electionem ad salutem definiti prædestinationem *ε. ε. υιοθεσιαν* ad adoptivam filiorum, Ephes. 1. 5. verùm prædestinationem ad hanc *υιοθεσιαν* scribit Iohannes in solis credentibus locum habere: *Dedit, inquit, potestatem Filios Dei fieri, nimirum eis, qui credidissent in nomen ipsius, 1. Joh. 1. 12.*

138. Prædestinatio quoq; sive Electio sine spirituali Dei amore & dilectione, quæ, ut filios, complectitur Electos suos, eosq; diligit in dilecto, constare nullo modo potest, Eph. 1. Iam verò hac Dei speciali dilectione, neminem à Deo diligi sine fide luculentissimè testatur Spiritus Sanctus Heb. 11. 6. cum ait: *αδύνατον* impossibile est Deo placere sine fide. Ergo nemo etiam eligitur ad salutem sine fide, hoc est, sine Christo fide cognito & apprehenso.

139. Taceo, quod si removeas fidem ab Electione, protinus ipsum Christum inde removisti. Quandoquidem Christus ad salutem nobis otiosus manet, nisi fide agnoscatur & meritum ejus applicetur.

140. Tandem non alio modo in tempore nos salvat Deus, quàm quo ab æterno constituit & decrevit nos salvare: Quandoquidem propositum sive decretum & executio decreti sibi mutuo respondeant necesse est: Iam verò in tempore Deus non nisi credentes in Christum salvat, 1. Joh. 3. 16. Matt. 16. Ergo ab æterno quoq; decrevit salvare, sive quod idem est, ad salutem istam elegit, non nisi hos, qui credituri erant in Christum:

141. Ab æterno enim vidit et præcognovit Deus, qui ex auditu verbi, operatione Spiritus Sancti, consecuturi essent fidem: & quia extra omnem temporis rationem fidem in Christum, vel potius Christum ipsum fide cognitum & apprehensum aspicit, ideò ut verè rem hanc explicat D. Doct. Aegid. Hunnius) explicata, illa de Deo *καὶ ἀναγνωσθῆναι* loquendi ratione, potius ad salutem DESTINARE dicitur CREDENTES, quàm Prædestinare CREDITVROS.

142. Si ergo operatione Spiritus Sancti ex auditu fidem consecuturos ab aeterno vidit Deus: ergo non vidit eos, tanquam allaturos aliquid ad efficientem salutis suae: sed quod ipse eis in tempore misericorditer erat largiturus; id verò non immediate, sed mediate, per ordinata Conversionis organa, ea verò non neglecta vel spreta, sed accepta & usurpata, quod & parabola Christi de diversitate auditorum verbi, non obscure declarat, Luc. 8.

143. Quae cum ita sint, firmum & immotum manet illud Christi verbum: *Non vos me elegistis, sed ego vos*: Quandoquidem Christus non tantum fidem ipsam operatur, sed omnem quoque cursum, voluntatemque in auditu externo verbi misericordia sua multipliciter antevertit.

144. Hac ipsa de causa dicere solemus, & deinde in definitione ponemus: *Deum elegisse eos, qui operatione Spiritus Sancti credituri erant*: hoc est, usu mediorum ad fidem perventuri, virtute non sua, sed ex toto & in solidum divina Spiritus operatione merè gratuita.

145. Atque hoc pacto Praedestinationis aeternum illud propositum est & manet causa nostrae fidei: sicut missionis, passionis, & mortis filij causa est: atque nihilominus reciproca causarum & effectorum sub diverso genere, quasi reflexu, missio illa, passioque Christi causa vicissim est meritoria nostrae ad salutem electionis: sic etiam fides conditio, secundum quam, siue instrumentalis causa, per quam facta est Electio.

146. Objiciunt quidem Augustini dictum, quo innuit, *non eligi nos, quia credimus, sed credere, quia electi sumus*.

147. Sanè dictum hoc, de causa meritoria intellectum, verissimum est. Neque enim PROPTER praeviam fidem sumus electi, ut nec justificamur PROPTER fidem, sed per illam.

148. Remota verò meriti opinione, ut & Pelagianorum & Synergistarum errore, agnoscit pia Antiquitas, rectè scripsisse

se

se eundem Augustinum lib. ii. de p[re]destin[atione]. cap. 3. Non elegit
Deus opera cuiusquam in p[re]scientia, quia ipse daturus est, sed FIDEM
elegit in p[re]scientia, ut quem sibi daturus est, sed FIDEM elegit in
p[re]scientia, ut quem sibi crediturum p[re]scivit, ipsum elegerit.
Quam sententiam repetivit tractatu in Iohannem 42. his ver-
bis: Quoniam PRÆSCIVERAT, qui fuerant CREDITURI, ipsos dixit ex
Deo, quoniam regenerationis adoptione nascerentur ex Deo. Ad quos
pertinet: Qui ex Deo est, verba Dei audit. Quod verò sequitur, propterea
vos non auditis, quia ex Deo non estis, ei dictum est, qui non solum pec-
cato vitiosi erant, nam hoc malum commune erat omnibus: sed & PRÆ-
COGNITI, quod NON fuerant CREDITURI ea fide, qua sola possent
à peccatorum obligatione liberari. Quapropter PRÆSCIEBAT illos,
quibus talia dicebat, in eo permansuros, quod ex Diabolo erant, id est, suis
peccatis atq[ue] impietate morituros, in qua ei similes erant, nec venturos
ad regenerationem, in qua essent filij Dei, hoc est, ex Deo nati, à quo e-
rant homines creati. Secundum hanc p[re]destinationem locutus est Domi-
nus, non quod aliquem hominem invenerit, qui vel secundum regenera-
tionem jam esset ex Deo, vel secundum naturam jam non esset ex
Deo.

149. Sic Hieronymus super verba Rom. 8. (His, qui secun-
dum propositum vocati sunt) scribit: secundum quod (propositum)
proposuit sola FIDE salvare, quos PRÆSCIEBAT CREDITUROS
& quos gratis vocavit ad salutem, multo magis glorificabit ad salutem.
Idem super verba Rom. 11. Non repulit Deus populum suum
quod dicitur quem p[re]cognovit illam, inquit, plebem non repulit,
quam PRÆSCIVIT CREDITURAM.

150. Idem Ambrosius docet in cap. 11. ad Rom. Ne omnem
Israel dixisse diffidentem putaretur, ostendit, non repulisse Deum heredi-
tatem suam, quam PRÆSCIVIT, id est, filios Abrahæ, quos fideles sibi
FUTUROS SCIVIT. Nec enim promitteret ei regnum, si SCIRET, nul-
lum ex his CREDITURVM. Hactenus causa efficiens Electionis.

151. Caterum Finis Electionis sive P[re]destinationis est
duplex: Internus sive intermedius: & externus sive ultimus.

152. Internus finis est vita æterna. Est enim p[re]destinatio
ad

ad

ad vitam æternam præordinatio, Act. 23. 48. *Crediderant, quot-
quot erant præordinati ad vitam æternam.* 1. Thes. 5. 9. *Non posuit
Deus in iram, sed acquisitionem per Dominum nostrum Iesum Christum.*

153. Externus & summus finis est gloria Dei: Ephes. 1. 5. *Præ-
destinavit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum, &c. IN
LAUDEM GLORIÆ gratia suæ: qua nos acceptos reddidit
in dilecto.* Et Petrus, 1. Epist. 2. v. 9. *Vos genus electum, regale sacerdo-
tium, gens sancta, populus, quem Deus sibi ut proprium vendicat, ut
VIRTUTES PRÆDICETIS illius, quæ e tenebris nos vocavit in
admirabilem suam lucem.*

154. Ultimò circumstantiã temporis, quod spectat, decre-
tum hoc non factum est in tempore, sed, ut ex hætenus expli-
catis facilè intelligitur, in Concilio Sacrosanctæ Trinitatis ab
æterno uti id quoq; testatur Apostolus Paulus 1. Cor. 2. 7. *Loquimur Dei sapientiam in mysterio, quæ abscondita est, quam præde-
stinavit Deus ANTE SECVLA.* Ephes. 1. 4. & 1. Petr. 1. 20. *ante
constitutionem mundi.* 2. Timoth. 1. 9. & Tit. 1. 2. *ante tempora se-
cularia.* 2. Thes. 2. 13. *ab initio*, quam phrasin interpretatur
Michææ ἐπεξήγησις Cap. 5 l. *ab initio à diebus æternitatis.*

155. Hinc tandem colligitur definitio, quod scilicet Præde-
stinatio sive Electio sit decretum, beneplacitum atq; proposi-
tum voluntatis Dei juxta præscientiam ipsius ab æterno fa-
ctum, quo ex mera sua gratia & misericordia omnes illos, quos
operatione Spiritus Sancti perseveranter in Christum creditu-
ros esse præscivit, per & propter Christum ad vitam æternam
præordinavit & salvare constituit. Atq; hætenus fuit Præde-
stinationis *deusæ* absoluta.

156. Respectivè ad obiectum quando consideratur, qua-
ritur 1. An sit Absoluta, vel Ordinata. 2. An Universalis vel Par-
ticularis.

157. Absolutam Prædestinationem fingunt Calviniani &
Huberus: Verùm non eodem modo.

158. Illi introducunt Prædestinationem absolutè particu-
larem; Hic absolutè uniuersalem. Verum vtrinq; pessimè ex-
ratur.

159. Abso-

157. Absolutam Prædestinationem fingunt Calviniani & Huberus: verum non eodem modo.

158. Illi introducunt Prædestinationem absolutè particularem; Hic absolutè Universalem. Verum utrinque pessimè erratur.

159. Primum igitur statuimus cum orthodoxa Ecclesia contra Huberum, Electionem non Universalem, sed particularem esse: quod probat illud Christi Matth. 20. 16. *Multi sunt vocati, pauci vero electi.* Nullo igitur modo in Electorum numero habendi sunt illi. 1. Qui Dei verbum non audiunt, execrantur, atque persequuntur. 2. Qui ad verbum auditum corda sua obturant. 3. Qui Spiritui sancto reluctantur. 4. Et tandem omnes illi, qui absq; pœnitentia in peccatis perseverant.

160. Quemadmodum enim Deus in Decreto suo æterno ordinavit, ut Electi per mysterium verbi vocentur, à Spiritu Sancto illuminentur, convertantur, & per veram fidem in CHRISTUM justificentur ac salventur: sic etiam in eodè æterno consilio decrevit, quòd omnes illos, qui vocati verbū respuunt, Spiritui Sancto, qui in illis efficax esse cupit, repugnant, atq; in illa malitiosa & perversa contumacia persistunt, deserere, & consequenter indurare, reprobare, æternæq; damnationi adjudicare & devovere velit.

161. Ex quibus porro manifestum est, quemadmodum Voluntatis Consequentis particularitas non est à Deo; quod eodè modo hujus quoq; Particularitatis, quæ in Electione est, causa non penes DEUM hæret; sed quemadmodum illius causa est ipsorum hominum impietas; ita etiam hujus alia danda non est: siquidem hæc & illa una eademque particularitas est.

162. Deinde cum eadem Orthodoxa Ecclesia statuimus contra Calvinianos, particularitatem illam nō esse absolutam, sed ordinatam. Ordinatur enim ad meritum CHRISTI & ad fidem. Ad meritum quidem Christi: Nam Christus (sunt verba Formulæ Concordiæ) in decreto Electionis consideratur non tantum ut Universalis mediator, sed etiā quatenus ipse ab ho-

E
minibus

minib9 apprehendendus est. His enim verbis ipsemet voluntatē
Patris cælestis atq; Electionem nostram ad vitam æternam an-
nunciavit: *Pœnitentiam agite & credite Evangelio, Marc. 1. 15* Item:
*Hæc est voluntas ejus, qui misit me, ut, qui Filium videt, & credit in eum,
habeat vitam æternam. Joh. 6. 44 & alibi. Sic Deus dilexit mundum,
ut Filium suum unigenitum daret, ut omni, qui credit in eum, non pere-
at, sed habeat vitam æternam. Joh. 3. 16.*

163. Ad fidem: Quia respectu prævisæ fidei ab æterno
Deus nos elegit, ut patet ex præcedētibus, & ex hoc, quod Chri-
stus dedit potestatem filios Dei fieri non his, qui ex sanguini-
bus, non qui ex voluntate carnis, non qui ex voluntate viri, sed
qui ex Deo nati sunt, hoc est (interprete Johanne) qui credunt
in nomen ipsius, Joh. 1. 12. Atque hæcenus de Electione abstra-
ctè sunt.

164. De Electione concretè in Electis consideratâ, duæ
potissimùm moventur quæstiones. 1. An Electorum sit certus ac
definitus numerus? 2. An Electi gratia Dei excidere queant?

165. Prior quæstio duobus intelligi potest modis: Nem-
pe, an Electorum numerus sit determinatus respectu fatalis ali-
cujus & absoluti decreti: Deinde an certus sit respectu præsci-
entia, vel potius omniscientia divina.

166. Eo modo si sumatur quæstio, eam negamus. Quem-
admodum enim prædestinatio ipsa, uti ex præcedentibus li-
quet, a nullo absoluto decreto pendet; ita neque Electorum
numerus per ejusmodi decretum est constitutus & determi-
natus.

167. Hoc verò modo Electorum numerum certum esse
apud Deum, nullum est dubium.

168. Sic enim hac de re loquitur & statuit Form. Concord,
*Dubium non est, quin Deus exactissime & certissime ante tempora mundi
præviderit, & hodiè etiam noverit, quinam ex eorum numero, qui voca-
ti sunt, in Christum credituri, aut non credituri sint: qui ex conversis
in fide perseveraturi sint, qui non, & qui in peccata gravia prolapsi, re-
versuri, & qui in sceleribus perituri. Et haud dubie eorum etiam nume-
rus, qui salvabuntur, & damnandorum, Deo probe notus est.*

169. Hæc

169. Hæc ita pie & orthodoxè ex ipsis S. Scripturæ fontibus explicat Concordia. Quia enim Deus omniscius est, isthæc quomodo scire, & quia omnia præsentia habuit ab æterno & adhuc habet, quomodo & hæc videre non potuisset?

170. Sunt etiam clarissima S. Scripturæ testimonia, quæ sententiam hanc confirmant. Rom. 8. 29. *Quos præscivit, eos etiam prædestinavit.* 2. Tim. 2. 19. *Solidum stat fundamentum Dei, habens signaculum hoc: Novit Dominus, qui sunt sui.*

171. Inquis, perinde esse, sive fatali, sive hoc modo certus & determinatus Electorum numerus ponatur. Nam & hic certitudo à præscientia pendet?

172. Primum negamus perinde esse, à certo decreto effective pendere, & Præscientiâ sive Omniscientiâ aliquid, quod est, & ex suis particularibus causis pendet, sive existit, ut est & existit, certò videri. Illud inevitabilis & fatalis decreti est: hoc nudæ scientiæ, visionis & cognitionis: Illud etiam necessitatem affert effectis, quia immutabilis eorum causa est: hoc nullam rebus visis sive cognitis: quia illarum causa non est.

173. Ut igitur Præscientia Dei, quatenus talis, & ἀπὸ λῶς sumitur, nullarum omninò rerum causa existit: ita neque in se sumpta electionis, neque damnationis in hominibus causa est: sed ea in ordinatione divina, nudè si loqui velimus, triplex datur; Misericors Dei voluntas, Meritum Christi & Fides. Si igitur omninò causa dicenda esset Præscientia, nomine causæ sine qua non venire posset: quandoquidem est necessaria conditio causæ Efficientis, sine qua illa agere vel noluit, vel ratione universalis sui decreti non potuit. Quos enim Deus præscivit credituros, hos elegit.

174. Contingenterne & fortuito salvantur Electi, & damnantur Reprobi: cum illorum Electio non sit absoluta vel fatalis?

175. Nullo modo fortuita vel contingens filiorum Dei propterea censenda est adoptio & electio.

176. Nam fatale & absolutum duplicem habet respectum: vel ad suum genus, quod est necessarium sive immutabile. Quandoquidè

omne fatale & absolutum est necessarium sive immutabile: non
verò contra, omne necessarium & immutabile est fatale, & ab-
solutum. Dantur enim plures necessitatis vel species vel gra-
dus: vel ad oppositas species, quas habet sub illo genere, inter
quas etiam numeratur *Ordinatum esse*. Quandoquidem & hoc
necessarium est & immutabile, licet non eodem planè necessi-
tatis gradu.

177. Quà hypothese datà ut certà & immotà, quilibet in-
telligit, quod, negato hoc, nempe electionem filiorum Dei esse
fatalem & absolutam, non statim affirmetur, illam contingen-
tem & fortuitam esse. Cùm negatà unà specie, non statim affir-
metur contrarium genus: Quemadmodum, negato bruto, non
statim affirmatur corpus non-sentiens: sed ut in hac negatione
relinquitur genus, & in eo oppositæ species: ita etiam absolu-
ta & fatali electione negatà, relinquitur genus necessarium ef-
se, & opposita species, *ordinatum esse*.

178. Quocirca respectu ordinationis divinæ, quæ certà
& immota est, simpliciter negamus, vel improbos fortuitò dā-
nari vel credentes fortuitò salvari. Quandoquidem certo de-
creto apud Deum constitutum fuit, qui salvari (nempe creden-
tes,) qui contra damnari (nempe increduli) debeant. juxta illud
Joh. 3. 18 *Qui crediderit salvabitur: qui non crediderit, jam condemna-
tus est.*

179. Quòd tamen decretum non involvit tantum neces-
sitatis gradum, quantum si absolutum esset: Certò enim respec-
tu duntaxat necessarium & immutabile dicitur, nempe respec-
tu mediòrum à Deo ad salutem ordinatorum. Omnes enim
necessitate hujus decreti divinæ Ordinationis necessariò sal-
vantur, qui verbum audiunt, & ex verbo, operante Spiritu S. fi-
dem hauriunt, inq; ea finaliter perseverant: Contra verò eà-
dem hujus decreti necessitate cæteri, qui non credunt in no-
men Unigeniti Filii Dei, non possunt non damnari.

180. Contingentia verò hic quædam involvitur respectu
objectorum singularium & individuorum. Nam licet in nullius
individui hominis potestate sit, se ad Deum convertere: in e-
jus ta-

ejus tamen potestate est, audire vel non audire, scrutari vel non scrutari verbum divinum: itemq; in ejus arbitrio est & potestate, verbum repudiare, Spiritui S. (qui in illo per verbum efficaciter operari vult) resistere & obstinato animo in ea contumacia perseverare.

181. Alteram quaestionem quod spectat: An Electi gratia Dei excidere queant: tenendum est, homines duplici modo gratia Dei excidere posse: Vel totaliter simul & finaliter: Vel totaliter quidem, sed non finaliter.

182. Totaliter & finaliter simul gratia Dei excidere dicuntur illi, qui ad tempus credunt, tempore verò persecutionis deficiunt & damnantur.

183. Totaliter, sed non finaliter, gratia Dei excidunt, qui in mortalia peccata prolapsi, per praedicationem legis ad penitentiam revocantur, denuò convertuntur, verà fide in Christum justificantur & tandem salvantur.

184. De Electis igitur & quidem propriissimè ita dictis, verum est, quòd possint excidere gratia Dei totaliter, sed non finaliter.

185. Prius nempe, quòd gratia Dei totaliter excidere queant, inde probatur, quia nimirum in Electos cadit peccatum contra conscientiam.

186. Posterius, quoque, quòd scilicet gratia Dei non excidant finaliter, patet hisce rationibus. 1. Quia contradictionem implicat, electum esse, & finaliter excidere gratia Dei ac damnari: cum Electorum inseparabile proprium ac consequens sit, in gratia Dei finaliter manere ac salvari. 2. Quia Electi non tantum sunt conversi, fide donati, Spiritu Sancto ornati, illuminati & sanctificati, quando quidem isthaec omnia de quibusvis renatis dici possunt; verum etiam, quòd praehis peculiare habent, aeternae salutis actu redduntur participes: juxta illud Apostoli: *Quos elegit, has & glorificavit.* Jam quòd actu est glorificatum, & salvatum, quia tale est, non potest non esse glorificatum & salvatum: Ergò neq; damnatum neq; damnabile.

187. Ex quaestione hac adhuc alia duae progerminant. 1. An aliquis possit esse certus de sua salute? 2. An possit esse certus de salute alterius?

188. Ad priorem simpliciter affirmativè respondendum est. Probo verbis & rationibus Reverendi Dn. D. Hutteri, quia novit Christianus 1. Deum neminè absoluto decreto aliquo damnationi devovisse. 2. Deum non ad quasdã singulares & in individuo cogitatas personas; sed ad credentes, quicumq; etiam illi ratione personæ sint, Electionis decretum direxisse. 3. Spiritus Sancti virtute nos custodiri ad finem usq; per fidem ad salutem: modo non destinato consilio & plena voluntate ejus imperium excutiamus. Hoc obstaculo remoto, ipse perhibet testimoniũ Spiritui nostro, quòd simus filii Dei, Rom. 8. 16. 4. Deum vi promissionis fidelem esse, conservaturum nos in bono, & effecturum, ut neq; mors, neq; vita, neq; ulla creatura nos possit separare à dilectione Dei, quæ est in Christo Jesu, Domino nostro. Quæ certitudo tam firma est, ut neq; à Diabolo, neq; ab inferorum portis expugnari queat. Deus enim credenti fidem non aufert, sed illam magis magisq; auget, confirmat, corroborat. Videatur ipse Hutterus in Form. Concord. de Præd. quaest. 4.

189. Quaestionem posteriorem quod spectat, cum eodem D. Huttero distinguimus inter infantes recens natos & baptizatos, qui in infanti atate moriuntur, & inter adultos.

190. De illis extra controversiam est, quòd sint electi: mediante enim Baptismate in gratiam sunt recepti, in filios adoptati, & verà fide justificati ex hac vita migraverunt.

191. De reliquis vero, qui ad adultiorē pervenerunt ætatem, ut de adultis in universum omnibus, non nisi hypotheticè & conditionaliter ferendum est iudicium, eos nimirum inter Electos Dei numeratos & receptos esse, si in fœdere permanserint, & veram in Christum fidem usq; ad extremum halitum retinuerint & custodierint. Hoc enim est, quod Christus inquit Joh. 15. 14. *Vos amici mei estis, si feceritis, quæ præcipio vobis.* Et Petrus 1. Epist. 5. 12. conditionaliter iudicat de Sylvano: *Per Sylvanum fidelem fratrem, UT ARBITROR, breviter scripsi.*

Tandem

192. Tandem errores hic vitandi sunt: Primus consistit in absolutâ particularitate, quâ fingitur Deus, absq; ullo vel fidei vel incredulitatis respectu, planè absoluto suo decreto paucos quosdam ad vitam elegisse: ceteros verò, ut in aeternum perirent & damnarentur, reprobasse.

193. Unde sequuntur postmodùm hæc specialiora portentosa: 1. Deum maximam hominum partem non tantùm æterno exitio devovisse, sed ad interitum etiam creasse. 2. Quòd Christus non pro omnibus hominibus, sed pro Electis tantùm satisfecerit. 3. Quòd reprobationis causa non sit peccatum, neq; in homine quaerenda: sed quòd in ipso Deo cum peccati, tùm reprobationis causa sit. 4. Quòd Deus nullo modo velit ut omnes homines pœnitentiam agant, & Evangelio credant: ideoq; quando peccatores ad se vocat, non seriò hoc velit, ut omnes homines ad ipsum veniant. 5. Quòd Electi Spiritum Sanctum amittere nequeant: reliqui verò, etiamsi millies baptisentur, nunquam tamen regenerari, multò minùs salvari possint, sed necessariò, & quidem necessitate absoluti decreti Dei, damnentur: quæ totidem penè verbis in Calvinianorum scriptis repertiuntur.

194. Secundus error consistit in absoluta Universalitate, quâ respectus fidei ex æterno Electionis actu excluditur, atque universalis omnium hominum, tam infidelium, quam fidelium electio adstruitur.

195. Tertius est Pelagianorum veterum & recentiorum, quo statuitur, non sola Dei misericordia, & sanctissimum Christi meritum, sed etiam in nobis ipsis & à nostris pendens aliqua causa divinæ Electionis, cujus intuitu

Deus motus, nos ad vitam æternam elegerit.

Atq; hæc de Prædestinatione.

FINIS.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, possibly a signature or stamp.